

Beretning

om

Det norske arbeiderpartis virksomhed

fra 1. juli 1898 til 30. juni 1899.

Siden forrige landsmøde er indmeldt i partiet 31 foreninger nemlig: Maskinstrikkersternes forbund, Hjulmandlige arbeiderforening, Socialisten-klub „Fornårts“, „Nattens feier“ og Murerne union (alle i Kristiania), Nittedals socialdemokratiske forening, Sarpsborgs haandværkslag, Arbeidernes kvindeforening (Norsk), Langvasgrændens læse- og diskussionsklub (Niteren), Arbeiderforeningen Narvik (Njoten), Ramsø arbeiderorganisation med 3 foreninger, nemlig Vagerarbeidernes fagforening, Smedernes og tømmereandenes fagforening og løsearbeidernes forening: gennem Fredrikstad haandværkslag er indmeldt 3 foreninger, nemlig: Maskinernes forening, Maskinisternes forening og Murerhaandlangernes forening, og gennem Sten-, jord- og bergarbeiderforbundet: Kristiania—Gjoviltbanens 1. afdeling, Hyttearbeidernes forening (Norsk), Smede- og maskinafdelingen (Do.), Høll—Sundebanens 1. afdeling, Do. 2. afdeling, Do. 3. afdeling, Foreningen „Naabet“ (Flakkefjordbanen), Graastensmurerne forening (Fredrikstad, tidligere partiafdeling gennem Fredrikstad haandværkslag), Stenarbeidernes forening (Bergen, tidligere gennem partiafdelingen i Bergen), Stenarbeidernes forening (Malesund), Kristiania kommunale arbeiderforening (Maridalen), Kristiania jord- og stenarbeiderforening, Malens grubearbeiderforening, Drobats arbeiderforening og Narviks arbeiderforening.

8 foreninger er opløst, nemlig: Skibstømmerandenes fagforening og Nebslagerne fagforening (Bergen), Socialdemokratisk afholdtsforening og Cementarbeidernes forening (Kristiania), samt Kristiania—Gjoviltbanens 1. afdeling, Rosmo bergarbeiderforening, Brøttum arbeiderforening og Romsdals amts veiarbeiderforening.

Fra 1. juli d. a. er Buskeruds amtsarbeiderforening udmeldt af partiet som fællesorganisation og enkeltvis indmeldt: Hougjunds arbeiderforening og Solberg

elvens arbeiderforening, likeledes er gennem partiafdelingen i Bergen fra 1. juli indmeldt Renovationsarbeidernes forening. Partiet tæller nu ialt 105 foreninger hvoraf 40 i Kristiania, med et medlemstal af 6356 og 65 foreninger udenbys med et medlemsantal af 3454, ialt 9800 betalende medlemmer. Med hensyn til den paa forrige landsmøde vedtagne beslutning angaaende statens forhold til værnepliktige familieforsørgere og den i forbindelse dermed vedtagne henstilling til partistyret om at indgaa til Stortinget med forestilling om sagen, skal det bemærkes, at styret har havt sin opmærksomhed henvendt herpaa, og vil der formentlig

heromhandlede retning nu lettere kunne opnåas et resultat, efter at ogsaa De forenede norske arbeiderfamfund paa sit sidste landsmode har optat sagen til behandling.

Samodningen til partistyret om i jordspørsmålet at udarbejde en brochure har været endnu ikke kommet efterkomme, grundet manglende arbejdshjælp.

Å anledning den paa forrige landsmode vedtagne udtalelse angaaende 8-timersdagen for statens arbejdere og paalægget til partistyret desangaaende, tør det være nok at minde om, at udtalelsen, forjaavidt kommunevalgene vedkommer, er efterkommet overalt, hvor der findes partiaddeleliger, som har deltat i kommunevalget, og spørsmålet er søgt gjort aktuelt derved, at aarets 1. maidemonstrationer, i Kristiania saavel som andre steder, har lagt særlig vægt paa gjennemførelsen af 8 timers arbejdsdag for statens arbejdere i forbindelse med en garanteret mindsteløn. Og det maa vel forudsættes, at hvis et virkelig samarbejde mellem vort parti og De forenede arbeiderfamfund kommer istand, da vil vel samtlige de arbeiderrepræsentanter, som maatte bli valgt ved næste stortingsvalg, ogsaa bli forpligtet overfor denne sag.

En bazar er ogsaa i det forløbne budgetaar arholdt i lighed med foregaaende aar, og bragte denne et overskud af fr. 3016 04.

Partistyret har til sidste storting indsendt forslag med motivering angaaende forskellige forandringer i den kommunale valglov, omfattende bl. a. den kommunale stemmerets virkeliggjørelse saavel for kvinder som mænd samt forudsætter biholdt den indførte forholdstalsvalgmaade

Til den komité, der har har haft at udarbejde indstilling angaaende uddeling af statens tilvendinger for indeberende aar til haandværkere og industriarbejdere, har partistyret eiter anmodning fra styret for Svandværk- og Industri-

foreningen, opnævnt 2 repræsentanter, nemlig Chr. H. Knudsen og M. Ormestad.

Maidemonstrationerne vinder større og større tilslutning. Iaar talte 1. maidemonstrationen i Kristiania omkring 10 000 deltagere. Talerne var doktor Oscar Nissen for 8-timers-dagen og advokat Ludvig Meyer for arbeiderbevægelsen. Et telegram blev afsendt til Stockholm, hvori den store forsamling udtalte sin sympati og solidaritetsfølelse for sine klassefæller i Sverige, som netop paa den tid kjæmpede en haard kamp for sin foreningsret og for sin frihed som mennesker og borgere. Den af partistyret foranstaltede 1. maifest i Cirkus var

Besøgt af 4200 mennesker og indbragte et nettooverskud af fr. 1135.02. „Social-Demokraten“ tryktes den 1. maj extra i et antal af 12,000 til spredning som agitationssuener.

I Fredrikstad, Bergen, Stavanger, Kristiansand, Trondhjem, ved Flettefjordsbanen, Hell-Sundebanen, paa Hadeland og Kongsberg med flere steder udover landet var ligeledes indbragt demonstrationstog med særdeles stor tilslutning.

17. maj, som forrige aar paa mange steder i landet, var blet en almindelig festdag, grundet indførelsen af den saakaldte almindelige statsborgerlige stemmeret, blev iaar atter i stor udstrækning en demonstrationsdag, idet der paa mange steder i landet demonstreredes for gjenindførelsen af den almindelige kommunale stemmeret, ikke alene for mænd, men ogsaa for kvinder. Man har der ved udover landet efterkommet den paa forrige landsmøde vedtagne udtalelse om befolgelse af den forrige aar i Kristiania ansaaede taktik vedkommende kvindestemmeretten.

I Kristiania skede dette desuden der ved, at kvindeforeningerne istandbragte sit eget tog, der talte henimod 2000 deltagere, og herved er sikkerlig bidraget ikke lidet til at gjøre spørgsmaalet om kvindestemmeretten til en aktuel sag. Kvindernes stemmeretstog overbragte tillige ved en deputation en foreskilling til stortinget, hvori de iværholdt kravet paa stemmeret ogsaa for kvinder.

Ved arbeidernes stemmeretsdemonstration i Kristiania, som tillige præciserede kravet om kvindestemmeretten, talte D. G. Gjosteen for stemmeretten og Olav Strøngen for socialismen.

har i det forløbne budgetaar været betydelig kraft. Hr. N. Berntsen har saaledes været i partiets tjeneste som reisende agitator fra 16. oktober til 29. april, altsaa noget over 6 maaneder Sten-, jord- og bergarbejderforbundet tilskød 50 fr. for at hr. Berntsen ved en agitationsrejse fra Trondhjem langs kysten til Kristiania skulde søge sten- og jordarbejderne organiseret samtidig med at han agiterte for partiet.

Under den forste del af hans agitationsrejse, der varede ca. 10 uger, besøgte: Kristiansund, Molde, Alesund, Bergen hvor han holdt en række foredrag under valgkampen, Stavanger samt jernbanestationer ved Flettefjord—

Egersund-banen. Foruden endel foredrag ved Hell-Sunde-banen, hvor hr. Berntsen arbejdede for Sten-, jord- og bergarbejderforbundets regning, har han holdt 26 tildels meget godt besøgte foredrag paa ovennævnte steder. Han solgte ogsaa en betragtelig del socialistiske skrifter paa denne reise. Fra begyndelsen af Januar til slutten af april maaned har hr. Berntsen foretaget foredragsreiser paa forskjellige steder i Smaalenene og Buskerud samt til Porsgrund, Skien, Grorud, Nitedalen, Lillehammer, Aalen, Røros, Trondhjem og Namsos. Desuden har han holdt 7 foredrag i foreninger her i Kristiania. Han har paa nævnte steder holdt 41

foredrag, og naar indtages Forsgrund var alle moder godt besøgt: endel skrifter folgtes og endel abonnenter paa „Social-Demokraten“ tegnedes.

Forsiden 1. mai tale ved Hest—Sundebancanlægget har hr. Berntsen ialt holdt 67 foredrag og organiseret 19 foreninger i tilslutning til partiet samt faat 2 gamle foreninger, som var udtraadt, paany indmeldt i partiet.

At ovenstaaende vil man se, at der kan peges paa ganske gode frugter af hr. Berntsens virksomhed, og der er utvilsomt ved denne virksomhed udsaaet et frø, som vil komme til at spire og i en nær fremtid gi end videre frugter, om agitationen kan fortsættes.

Omføringerne ved denne agitation udgjør kr. 946.40. Hertil kommer 34 kroner, som er udbetalt til hr. Hansen og hr. Johnsen for kortere reiser.

Kristiania arbeidersamfund har til partiets udenbysagitation tilskudt 1000 kr. Heraf er 800 kr. forbrugt allerede i forrige budgettermin; til ovenomhandlede agitation 200 kr.

Følge beslutning i partistyremøde den 30. juni har hr. Berntsen endvidere i juli og august foretat en foredragstreife i Vioten, hvor han ankom den 21. juli. Om denne agitativstreife vil der imidlertid i næste årsberetning foreligge nærmere redegjørelse.

I agitationen vedkommende kommunevalgene i fjor høst har partiets mænd, iaalagt kræfterne har rukket, deltat i ikke liden udstrækning. Og der foreligger ogsaa resultater heraf. I Bergen er der iaaledes indvalgt i kommunestyret 6 arbeiderkandidater, i Stavanger 2, i Hoken 3, i Drammen 3, paa obre Eker 2 og i Kristiania 7. Forsuden disse, der antagelig samtlige skulde kunne siges at tilhøre vort parti, er der desuden ind-

valgt arbeiderrepresentanter, som i mer eller mindre grad sympatiserer med vort partis program, i adskillige andre kommuner, iaaledes i Trondhjem 2, i Nalefund 1, i Bragerø 3, i Mojs 11, i Hamar 7, i Sjøre 2, ligeledes nogle enkelte i Stange, i Bragerøes landsogn og flere andre steder.

I Kristiania, hvor partiafdelingen ved stortingsvalget aaret forud talte 657 stemmer, afgaves ved kommunevalget i fjor høst 1108 lifestemmer; i Bergen, hvor afdelingen ved samme stortingsvalg talte 208 stemmer, afgaves ved kommunevalget 326 lifestemmer.

Som naturligt er, udrolde partiafdelingen i Kristiania den største og mest energiske agitation. Allerede i august maaned opnaavntes en mandtalskomite, bestaaende af 3 lærnede mænd, nemlig d'hr H. Hansen, Joh. Johnsen og bogbinder Olsen. Samtidig udstedtes opraab til partiføllerne og omsendtes lister til foreningerne med anmodning om at iværksette indsamling af bidrag til valgagitationsudgifterne. Det første foreningsmøde angaaende valget afholdtes af Den typografiske forening den 29de august, hvor advokat Ludvig Meyer talte og derefter fortsattes møderne, først i de forskjellige foreninger og senere offentlige møder ligetil dagen før valget. Ialt afholdtes 76 agitativmøder.

I de fleste foreninger valgtes nogle mænd til at være behjælpelig ved agitationen, jaavel ved omdeling af plakater angaaende moderne som ved spredning af vort kommuneprogram og „Social-Demokraten“, idet hver enkelt af disse agitatorer fik sin bestemte freds, hvor de kvæld efter kvæld og søndagene med i mange uger gjorde et intensi arbejde i partiets tjeneste. Naar man ved, at dette arbejde foregik efter en lang arbejdsdag, maa man beundre den interesse, som her lagdes for dagen. Men saa vidste de ogsaa hver især, at det var deres egen sag, det gjaldt at skaffe plads for og bringe frem til seir. Dette blev ogsaa præciseret den 26de november, da samtlige agitatorer samledes til en fælles tilstelning for at styrke og opmuntre hinanden til den forestaaende agitation.

Som man vil se, blev agitationen for kommunevalget sammensmyttet med agitationen for indbredelsen af partiorganet „Social-Demokraten“, og dette var ogsaa frugt. Hver aften bragte vore agitatorer nye abonnenter, og ved aarets slutning var abonnentantallet steget med 3000.

Juden i Kommunestyret i Strömman, hvor partiadelingen altsaa nu har sin fraktion, foreligger der imidlertid store opgaver at løse, og selvsagt er det ingen let sag at bringe vore programfager frem, saameget vanskeligere, fordi vore repræsentanter kun i partiomt faar adgang til de forberedende komitearbejder paa grund af fraktionens ringe antal. Imidlertid er der fra fraktionens side allerede frembragt flere af vore programpunkter i forbindelse med sager, der har været til behandling, deriblandt skolebørnernes bospisning og frit skolemateriel, kontraktorsagen i forbindelse med de planlagte og nu delvis bevilgede store laantæg, arbejdsvilkaarene for kommunens arbejdere og øvrige tjenestemænd i forbindelse med dyrtidstillæggene, og kommunens forfølgelse af sine udtjente arbejdere og andre tjenestemænd i forbindelse med pensionsvedtægterne, samt en annodning til kommunestyret om at indgaa til stortinget med forslag sigtende til at aabne adgang til at erstatte de valgte kommunemænd den ved deres deltagelse i kommunearbejdet tabte arbejdsfortjeneste.

Det er imidlertid en given ting, at med vore saa mænd i kommunestyret kan vi kun gjøre regning paa at blive hørt og mulig bringe nogle enkelte af venstres mænd til at forstå og følge med paa vore sager, gennemførelsen af vort program vil neppe skje hurtigere end vort parti formaar at trænge igjennem og skaffe tilslutning til vort program hos befolkningen. Og hertil trænges endnu et stort arbejde af vore foreningsagitatorer.

Fagforeningsbevægelsen.

har i det forløbne budgetår gjort store fremskridt. Uagtet Thraniterbevægelsen ikke egentlig kan sies at ha været en fagforeningsbevægelse, vil vi dog her nævne, at den 17. decbr. forrige aar var det 50 aar siden den første af Marcus Thranes foreninger organisere-

des, nemlig Drammens arbeiderforening. Og i den anledning lod partistyret den dag „Social-Demokraten“ udfomme med et ekstranummer med billeder af Marcus Thrane og 3 andre af bevægelsens mere fremtrædende mænd, nemlig Sigfred Dyring, F. C. Jakobsen og Bernh. Hansen. „Arbeidet“ udfom ligeledes med billede af Marcus Thrane. Og arbeiderfester blev i anledning mindedagen afholdt flere steder, saaledes i Bergen, Haugefjord, Drammen og Kristiania.

Åf streiker har, foruden de mange udover i landets forskjellige byer, i Kristiania forstjærvernes i begyndelsen af dette budgetaar fort til et for arbeiderne heldigt resultat. Til denne streik udbetalte De samvirkende fagforeninger 700 kroner. Bogbinder-lockouten, som varede i 8 uger, blev ligeledes udfjæmpet med sejr for arbeiderne. De samvirkende fagforeninger udbetalte her til 3000 kroner. Typograferne fik ved forhandling med Bogtrykkerforeningen gennemført en betydelig forbedret styk-tarif i forbindelse med en garanteret mindsteløn samt forbedrede arbeidsvilkår forøvrigt jaavel for kvindelige som mandlige arbejdere i faget, saaledes en garanteret mindsteløn for sætterfker. Stifter-tæfkerne fik efter 4 dages streik sine krav indrommet. Telefonarbejderne erholdt efter længere tids underhandling med direktionen for telefonselskabet en 15 til 20 pct.s lønsforhøielse for de faste arbejdere. Håndstemmerbændene har ved forhandling faat sine krav fuldstændig indrommet. En ved Øronvolds trykfabrik ibærskat omordning af arbejdsforholdene, som medførte en lønreduktion, er senere ved forhandling hævet, saaledes at arbejdsvilkårene der nu er de samme som tidligere. Glas-mesterbændene har ved forhandling ogsaa iaar i lighed med aaret forud erholdt en forbedret tarif, hvorved ugelommen atter er hævet noget. Blusenflagerne har efter nogle ugers streik erholdt en betydelig forbedret tarif i forbindelse med en garanteret mindsteløn.

Til denne streik udbetalte De samvirkende fagforeninger 1200 kr. Cigar-magerne, som ikke tidligere har haft nogen garanteret tarif, har nu gennemført en saadan efter en længere streik. Til denne udbetalte De samvirkende fagforeninger 2600 kroner. Sluttelig har maskinskrifterfkerne forjagt ved forhandling at gennemføre en juktarif. og det maa antas, at ogsaa dette arbejde vil krones med held. Den eneste streik inden vor organisation, som i det forløbne aar tabtes, var streiken i Bosmo, som endte med, at de derværende bergværksarbejdere for det meste spredtes til forskjellige andre arbejdssteder i landet, hvorefter den derværende partiafdeling opløstes.

I anledning lock-outen i Sverige har organisationerne indsamlet bidrag til støtte for de udelukkede. Der er fra De samvirkende fagforeninger til de udelukkede afsendt 2210 kroner; fra den senere valgte indsamlingskomite er der afsendt 1600 kroner; fra Den typografiske forening 200 kroner, og ad anden vei 1000 kroner. Desverre maatte de ude-

luffede arbeidere her bøie sig for de svenske brugspatroner og gi afkald paa sin foreningsret; men den kamp, som de svenske arbeidere her har maattet udholde, har sikkerlig aabnet  inene paa de svenske arbeidere i langt større udstrækning end vore meningsf eller med den mest intense agitation skulde kunne formaa i et lignende tidsrum under almindelige forhold.

Den store danske lock-out, som nu har samlet alle arbeiderorganisationers opmærksomhed i saa hoi grad og i saa lang tid, er et af de mest voldsomme udslag af kampen mellem kapital og arbejde, vi endnu har set, og den er ubetinget aarets mest opsigtsvækkende begivenhed. Selvsagt deltar vore organisationer af al kraft i indsamlingen til støtte for disse nu omkring 50,000 udelukkede danske flassf eller. Utagelig er der hidtil affendt herfra ca. 30,000 kr.

Det vigtigste, som aaret har bragt for vor arbeiderorganisation, er oprettelsen af den faglige landsorganisation. Fra alle kanter af landet var der fremmodt repræsentanter til det m de, som den 30. og 31. marts og 1. april iaar afholdtes i Kristiania til drøftelse af sp rsm alet om sammenslutning af de mange spredte organisationer i landet til en samlet landsorganisation. Og arbeidet kronedes med held. Allerede er der flere fagforbund foruden De samvirkende fagforeninger i Kristiania, som har besluttet at indmelde sig. Vistnok betinger dette noksaa store vire fra vedkommende organisationers side og tildels betydelig øgede kontingentudgifter for de enkelte individer; men uden dette kan heller ikke organisationerne naa, hvad der tilsigtes, at bli den borg, hvor enhver arbeider trngt kan stille sig ind til kamp som til forsv r for sine rettigheder, fordi han ved, at han har gjort hvad han kan og selv har været med at bygge op fæstningen. Forhaabentlig vil den faglige landsorganisation fra n taar af kunne træde i virksomhed. Og vi kan kun haabe, at alle vore partiforeninger udover landet, der er saaledes organiseret, at de kan, ogsaa tar sig sammen og hurtigt muligt melder sig ind i den faglige landsorganisation.

er endnu fremdeles den sag, som volder os alle mest bekymring, paa samme tid som den er det talerør, uden hvilket vort parti umulig skulde kunne med nogen kraft, fortsætte sin socialpolitiske virksomhed.

Som det vil erindres overlod forrige landsmøde til partistyret at ordne redaktionssp rsm alet, og dette blev allerede i første styremåde ordnet saaledes, at ordføreren, efter anmodning af det øvrige styre, intil videre paaatog sig at lede redaktionsarbeidet. Og dette forhold har siden vedv ret, da styret endnu ikke har fundet en mand, der var skikket og villig til som lønnet mand helt at

ofre sig for „Social-Demokraten“'s tjeneste.

Før at gjøre „Social-Demokraten“ helt konkurrencedygtigt med de øvrige dagblade i Kristiania, har parti styret allerede for valgkampen forrige aar havt under overveielse at udvide bladets spalterum, saaledes at det i størrelse og indhold kunde staa i høide med de øvrige blade. Og efter forslag af ordføreren blev parti styret enigt om at søge bemyndigelse hertil hos det stedlige repræsentantskab i Kristiania. Den 9. november var repræsentantmøde sammenkaldt til forelægning af kvartalsregnskaberne m. v. På dette møde fik styret bemyndigelse til at foreta de udvidelser af „Social-Demokraten“, som styret maatte finde paafrævet. Beslutningen var enstemmig.

Styret besluttede derefter ligeledes efter ordføreren forslag, foreløbig hver lørdag at lade bladet udgaa i juvialtet format, altsaa med en spaltens udvidelse i bredde og forholdsvis forøget længde. Og i denne størrelse blev det besluttet at la bladet udkomme daglig fra 26. november.

Selvagt foranledigede denne udvidelse betydelig forøgede udgifter, og kun ved støtte af ordføreren dels ved bidrag og dels ved laan, blev det muligt at foreta udvidelsen.

En anden beslutning, nemlig den, at bladet skulde trykkes i et oplag af 10,000 under valgkampagnen, før ved hjælp af de af foreningerne opnævnte agitatorer at omdeles gratis, voldte ligeledes betydelig øgede udgifter.

Som følge af denne beslutning blev det nemlig nødvendigt at trykke bladet paa rotationsmaskine. Og der blev da gjort kontrakt med „Verdens Gang“ derom, og skulde der herfor betales 50 kroner dagen.

Dette arrangement kræftes ophævet, da valgagitationen var tilende, men imidlertid var abonnentantallet steget i den grad, at man blev nødt til fremdes at trække bladet til den omforenede pris i „Verdens Gang“'s trykkeri lige til juli maaned iaar, da der ved ordføreren foranstaltning var anskaffet rotationsmaskine i Brogaden 17.

Med disse foranstaltninger er bladet nu kommet op i et oplag af henved 7000.

Men iaa er ogsaa „Social-Demokraten“'s budget, som paa forrige landsmøde opsattes til 37,500 kroner, nu kommet op i 34,000 kroner.

Imidlertid hæber parti styret, at saafremt foreningsagitatorerne atter vil ta fat og arbejde bladet videre frem, skal det kunne lykkes løbet af de to følgende aar at bringe bladets budget i balance.

Parti styret har endvidere, som man tror til gavn for partiet og partiorganerne, gjort forberedende skridt til dannelse af et trykkeri-aktieselskab, og vil der paa landsmødet foreligge forslag til love og indbydelse til aktiestegning i samme.

Kristiania, 24. august 1899.

Birgitte Halvorsen. A. Hazeland. C. Jespersen.

Joh. Johnsen. Chr. H. Knudsen. M. Larsen.

Ludvig Meyer, f.t. ordfører. Oscar Nissen.

Edv. Olsen.